

תכנית לימודים חומש דברים פרשת כי-תצא פרקים כא-כה

נושא	פרק	תכנים מרכזיים ודגשים	דיבורי המתחיל ברש"י	נקודות והצעות למורה
מבוא		<p>בפרשת כי תצא מופיע מספר המצוות הגדול ביותר בתורה כולה - 74 מצוות ("עשה" ו"לא תעשה"), והוא מהווה את חלק הארי בחלק המצוות של חומש דברים. מצוות אלו מלוות את היהודי המאמין בכל שעה ובכל מקום - בבית, ברחוב, בשדה ובמחנה הלוחמים. כמעט ואין תחום בחיים שהפרשה איננה עוסקת בו – מקדש, מסחר, משפט, חברה, זוגיות, לבוש וכו'. המצוות מעצבות השקפת עולם ואת התודעה הרוחנית ומזכות את שומריהן ביעודים עליהם הבטיחה תורה - "לשמר את מצות ה' ואת חקתיו אשר אנכי מצוך היום, לטוב לך!"</p> <p>ריבוי המצוות בפרשה מייצר מעבר מהיר בין נושאים. פעמים שהנושא הוא בן 7-8 פסוקים ופעמים פסוק אחד, על כן חשוב להגדיר את העיסוק בכל נושא בצורה מסודרת: לקרוא את הפרשיה מתוך הכתוב, להבין את המצווה ואת הוראתה, להפנים את ערכה, ולראות מה אפשר, וצריך, ליישם בחיי היום-יום.</p> <p>במתווה לקמן אנו מציעים לעסוק בכ20 נושאים מתוך הפרשה. הפסוקים בפרשות אלו מופיעים בעמודה הימנית בהדגשה. את הפסוקים שאינם מודגשים אנו ממליצים להציג בהסבר כללי ובמשפטים מקשרים בלבד ולא להקדיש זמן להבנתם מלשון הכתוב. מורים אשר עומדת לרשותם יחידת זמן גדולה יותר מוזמנים להרחיב ולעסוק בנושאים אלו, או בחלקם, לפי שיקול דעתם.</p> <p>בהוראת פרקים הלכתיים ישנה זיקה יתרה לעולמה של תורה שבעל פה, וזוהי הזדמנות להעמיק ולחבר בין שני העולמות.</p> <p>מספר השעות המוצע להוראת הפרשה הוא 13-15 שיעורים, בהתאם למתווה תכנית הלימודים, וכל מורה יתאים את מידת העיסוק בכל מצווה לפי צרכי הכיתה ורמתה. בעמודה הימנית ישנם פסוקים המופיעים בהדגשה - והם יילמדו בצורה מלאה, ופסוקים שאינם מודגשים – בהם יעסוק המורה על פי מידת הזמן העומדת לרשותו. בעמודה האמצעית מופיעים דיבורי המתחיל ברש"י, ובעמודה השמאלית הצעות להוראה ולהרחבה, המובאים להעשרה ולהרחבת הדעת.</p>		
		<p>י-יד: אשת יפת תאר – היתר הנישואין עם שבוית מלחמה במלחמת רשות דווקא, והחובות כלפיה (שמטרתן למתן ולעכב את הלוחם, על פי רש"י); "דיברה תורה כנגד יצר הרע".</p>	<p>פס' י: "כי תצא למלחמה" העמדת הפרשה במלחמת רשות.</p> <p>פס' יא: "ולקחת לך לאשה" הסבר המושג</p>	<p>פרשת אשת יפת תואר יכולה להילמד החל מהרובד של ההוראה המעשית, וכלה בהעמקה בסוגיות השקפתיות וחינוכית רחבות, שהן מעבר לרמת הלימוד המתאימה לכיתה ו. זו מצווה ייחודית, שאין ללמוד ממנה למקום אחר. רש"י למד מפשוטו של מקרא כי דעתה של התורה איננה נוחה מהמעשה של הלוחם, והיא מנסה להניא אותו מרצונו. אם כך, נשאלת השאלה הפשוטה: מדוע שלא תאסור עליו את הדבר? תשובת רש"י, בניסוחם של חז"ל (בבלי קידושין</p>

<p>המצוות</p>	<p>כא (3)</p>	<p>טו-יז: דין ירושת הבכור – זכאות הבכור לחלק כפול בירושת האב במותו; אין האב יכול להעדיף בנים אחרים בירושה.</p> <p>יח-כא: בן סורר ומורה – דינו של בן סורר ומורה אשר הריו מעידים עליו "איננו שומע בקולנו זולל וסוּבא"; [בגמרא בסנהדרין (עא.) מובאים תנאים רבים שכמעט ואינם מותירים אפשרות מעשית לקיומו של בן סורר ומורה: "אינו חייב עד שייגנוב ויאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין", "אינו חייב עד שיהיו אביו ואמו שווים בקומה ובמראה", ובברייתא מובא: "בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות. ולמה נכתב? דרוש וקבל שכר"];</p>
		<p>המצוות</p>
<p>"דיברה תורה כנגד יצר הרע"; כיצד גילתה תורה את דעתה שאינה נוחה מתוך סמיכות הפרשיות; "אבל אם נשאה סופו להיות שונאה...וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה", אפשר לדבר על השלכות המעשים של האדם. עברה גוררת עברה וכדו'.</p> <p>פס' יא-יב: "ועשתה את צפרניה", "והסירה את שמלת שביה" מטרת הפעולות - שתתגנה בעיניו וימנע למלקחתה (אפשר להביא את דברי רש"י כחלק מביאור הפסוקים ולא לקראו מבפנים)</p> <p>פס' יח: "ויסרו אותו" לבן סורר תנאים מיוחדים ונדירים; בן סורר נהרג ע"ש סופו; ירדה תורה לסוף דעתו ואמרה: ימות זכאי ואל ימות חייב.</p> <p>פס' כג: "כי קללת" ביאור הנמשל על ידי פרטי</p>	<p>כא:): היא: "לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור..". כלומר: זוהי מעין תחבולה לנצח את היצר, המצריכה היתר חריג ביותר בסיטואציה חריגה, בה טבע האדם נוטה באופן קיצוני מרגילותו לבחור בטוב. התורה מובילה את האדם ב"מסלול מכשולים עוקף", ומגלה דעתה כי מצופה מהאדם להניח לרצונו. יש לזכור כי שדה הקרב הוא מקום עם נסיבות קיצוניות מאד וההתנהגות של רוב האנשים שונה מאד מהתנהגותם היום-יומית (ע' לקמן ג, י-יט). כמו כן בימי התורה מנהגי המנצחים בשדה הקרב היו אכזריים וקשים מאד מאד, ללא טיפת חמלה וכבוד למפסידים. התורה מחנכת את בני ישראל שתהיינה הנהגותיהם שונות בתכלית ממנהגי העמים במציאויות קיצוניות אלו.</p> <p>לאתר את השורש ב,כ,ר המופיע בפסוקים, והדגשת משמעות המילה "לבכר" (להעדיף את הבן שאינו בכור); לשאול את התלמידים מהו "משפט הבכורה"? מדוע נקבע כך?</p> <p>האהובה והשנואה בימי קדם כך היה דרכו של עולם, שלגבר אחד היו נשואות שתי נשים ואף יותר, ולכל אחת בנים משלה. המושגים "אהובה" ו"שנואה" יכולים להתפרש אפוא גם כאשר אשה אחת אהובה יותר והשניה פחות, כלומר שנואה ביחס אליה. חז"ל כבר עמדו על כך שלא טוב לעשות כך, ולפני 1000 שנה תיקן רבינו גרשם מאור הגולה אשר היה ראש ישיבת מגנצא שבאשכנז (כיום גרמניה) את ה"חרם" האוסר לישא שתי נשים.</p> <p>בן סורר ומורה היא פרשה מיוחדת ורחוקה ואין לה ביטוי מעשי בהתנהגות של אנשים מן היישוב, כדברי רבותינו: "לא היה ולא עתיד להיות". עדיין, היא מלמדת עד כמה חשובה ובסיסית מצוות כיבוד הורים, ומה המשמעות של פריקת כל עול ורסן של אותו בן סורר עד ש"נדון על שם סופו". אפשר להביא כדוגמה את דמותו הנוראה של אבשלום, הטיפוס המקראי המזכיר את מאפייניו של "בן סורר ומורה".</p> <p>איסור הלנת מת במשנה (סנהדרין פ"ו משנה ה) מבואר שהאיסור נוגע לכל מת. המשנה שם גם מדגישה את אהבת הקב"ה לבריותיו ואת מעלת האדם באשר הוא אדם, אף כאשר חוטא ונענש: "אמר רבי מאיר: בשעה שאדם מצטער, שכנה מה אומרת? כביכול: קלני מראשי, קלני מזרועי (כביכול כבדים ודואבים ראשה וזרועה של שכנה, שמצטערת בצער האדם!) אם כן המקום מצטער על</p>	

		<p>כב-כג: איסור הלנת מת: גם במקרה שאדם חטא ונתלה, אסור להלין את גופתו, אלא: "קבור תקברנו: ביום ההוא", והנימוק: "פי קללת א-להים תלוי" וברשי" – "זלזולו של מלך הוא זה".</p>	<p>המשל; הרעיון – האדם נברא בצלם אלקים, אשר איננו מתבטל על ידי מעשיו, ועל כן חובה לשמור על כבודו.</p>	<p>דמם של רשעים שנשפה, קל וחמור על דמן של צדיקים! ולא זו בלבד אלא כל המלין את מתו עובר בלא תעשה"</p> <p>עם זאת, אין איסור כאשר השיהוי הוא לצורך המת (כגון: להכין תכריכים, להמתין למלווים שיבואו ללוויה), ואולם, מיוחדת היא העיר ירושלים, ומנהגה הוא שאין מלינים בה את המת כלל וקוברים בה אף בשעות מאוחרות בלילה כדי שלא לדחות את הקבורה למחרת.</p> <p>חידת התמצאות מי בתנ"ך קיים חוק זה? (יהושע, פרקים ח, י במלך העי ומלכי הדרום, ובאופן אחר - אנשי יבש גלעד באו ולקחו את גופותיהם של שאול ובניו מחומת בית שן והביאום לקבורה, כדי למנוע את ביזיונם (שמ"א לא)</p> <p>"כי..כי..כי" בפסוקים כב-כג מופיעה המילה "כי" בשלושה מובנים שונים: 1. המקרה: "וכי"=<u>כאשר</u> יהיה באיש חטא משפט מוות 2. הדין: "לא תלין נבלתו על העץ, כי"=<u>אלא</u> קבור תקברנו ביום ההוא" 3. הנימוק: "כי"=<u>משום ש</u> "קללת א-להים תלוי ואין זה כבוד צלם א-לקיים.</p>
<p>המצוות</p>	<p>כב</p>	<p>א-ג: <u>מצוות השבת אבדה</u>: איתור שתי המצוות בפסוק א: מצוות לא תעשה ("לא תראך... והתעלמת"), ומצוות עשה ("השב תשיבם"); חובת השמירה והטיפול באבידה "עד דרש אחיך אתו"</p> <p>ד: <u>מצוות טעינה</u> – המקרה - ראייה של "חמור אחיך או שורו נפלים בדרך", המצוה – "הקם תקים עמו" לעזור לבעלים להטעין המשא על גב הבהמה.</p> <p>ה: איסור "לא ילבש"</p>	<p>פס' א: "והתעלמת" פירוש האיסור - קל להתחמק מהדבר ויכול "לכבוש עין כאילו אינו רואהו";</p> <p>"לא תראה והתעלמת" האפשרות שמוסיף פירוש הדרש לפסוק: לקרוא את המילה "והתעלמת" בדרך חיובית - פעמים שצריך להתעלם; רש"י מצטט תחילתו של מדרש חכמים בספרי (מדרש ההלכה על חומשים במדבר ודברים),</p>	<p>הפרק השני במסכת בבא-מציעא, פרק "אלו מציאות" עוסק בהלכות אבדה ומציאה. בפרק זה חכמים דורשים בהרחבה את הפסוקים שלנו ומבארים את מושגי היסוד בהלכות אבדה, כגון: <u>הכרזה</u> – על המוצא להכריז על המציאה כדי שיתפרסם הדבר בין הבריות וסימנים – מי שטוען שהאבדה שלו צריך לתת בה סימנים, וכן למדנו במסכת בבא-מציעא (כח:) שבימי בית שני הקדישו מקום ציבורי בולט להשבת אבידות: "אבן טוען היתה בירושלים, כל מי שאבדה לו אבדה נפנה לשם - זה עומד ומכריז וזה עומד ונותן סימנים ונוטלה". כיום יש מחלקות אבדות ציבוריות במשטרת ישראל, ברכבת ישראל. כדאי לדון עם התלמידים מה ניתן לעשות בבית הספר להקל על השבת אבדות. ענין חינוכי נוסף שמתקשר לכך הוא, שלדברים יש ערך וראוי להתאמץ לשמור עליהם, לבקש אותם ולהשיב אותם. אמנם בעולם המתועש יש פיחות בערכם של חפצים ביחס לימי קדם, אך צריך להקפיד שלא להגיע לזילות ולהזנחה של רכוש; בסיום השיעור ניתן לחשוב על פעולות שניתן לעשות בענין השבת אבדה בבית הספר.</p> <p>לא להתעלמות! המילה להתעלם חוזרת בפסוקים א-ד שלש פעמים, בהטיות שונות, וכדאי לדון עם התלמידים מדוע. כביכול, ירדה תורה לסוף דעתו של אדם: הנה הוא בדרכו לעבודתו</p>

ו-ז: מצוות שילוח הקן – "כִּי יִקְרָא קֵן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ" כאשר מזדמן לאדם ציפור-בר (טהורה) רובצת על אפרוחים/ביצים, אסור לו לקחת את האם לבדה, או את האם עם האפרוחים, אלא: מצוות עשה לשלח את האם עד שתרחיק אל מחוץ להישג יד, ואז יטול את הביצים או האפרוחים; שכר מצוות שילוח הקן – "למען ייטב לך והארכת ימים".

המובא גם במסכת בבא מציעא, ושם מובאות דוגמאות מתי אפשר "להתעלם": "פעמים שאתה מתעלם: כיצד? היה כהן והיא בבית הקברות או שהיה זקן ואינה לפי כבודו או שהיתה מלאכה שלו מרובה משל חברו פטור. לכך נאמר "והתעלמת" - פעמים שאתה מתעלם ופעמים שאין אתה מתעלם"
פס' ד: "הקם תקים":
 פירוש המצווה – טעינה; "עמר" תנאי שאם אינו מתקיים-פטור
פס' ז: "למען ייטב לך"
 שכרן של מצוות (ר' הצעות להרחבה)

ולעיסוקיו ולפתע מבחין בשור תועה, או ביהודי הנאבק בנסיון לייצב את בהמתו. היחלצות לעזרה יכולה להטריח ולשבש את סדר יומו של המסייע, והוא יכול "לפתור" את הענין בקלות על ידי כך ש..."הוא לא ראה", ואם כך זה לא שייך אליו. על כן התורה מדגישה: לא מתעלמים! יש מחויבות להתאמץ ולסייע לזולתנו. התלמידים יכולים להעלות דוגמאות, התלבטויות ומאמצים הכרוכים במצבים אלו.

מצוות טעינה שבפרקנו משלימה את מצוות פריקה המופיעה בפרשת משפטים (שמות 22, ה). פריקה - לפרוק את המשא מהבהמה שכורעת תחתיו (העזרה היא גם לאדם אך בעיקר לבהמה שלא תצטער) טעינה - לעזור לאדם לטעון בחזרה את הבהמה. ישנם גם הבדלים הלכתיים בין שתי המצוות.

מתי בפעם האחרונה נפל חמור לידך? מציאות היום-יום בימינו שונה כמובן מהמציאות של דור המדבר, וכדי ליישם את המצוות באופן רלוונטי עלינו לזהות את העקרון של המצווה ולאתר את המקרים המקבילים בימינו ל"טעינה" (פנצ'ר ברכב וכדו', דהיינו סיוע לאדם "תקוע" בטיפול ברכוש)

"לא ילבש" פסוק זה יכול להוות בסיס לדיון חינוכי בנושא הלבוש באמצעות סוגיות שהפסוק נוגע אליהן: סוגי הלבוש מובהקים השונים לגברים ולנשים, תכשיטים לבנים, תחפושות וכדו'.

שכרן של מצוות אין התורה מציינת בדרך כלל את שכר המצוות, והנה במצוות שילוח הקן מופיע שכר – השפעת טוב ואריכות ימים. רבותינו ז"ל נדרשו לענין זה במקומות רבים. בילקוט שמעוני לספר משלי נאמר: "משל למלך שהכניס פועלים לתוך שדהו לנטעו ולא גלה להם שכר נטיעותיו. לערב כל מי שנטע אילן אחד נתן לו זהוב אחד, התחילו הכל תמהין ומה זה שלא נטע אלא אילן אחד נטל זהוב אחד אנחנו שנטענו הרבה על אחת כמה וכמה!.."

ובתלמוד ירושלמי מסכת פאה (א, א) "...השוה הכתוב מצוה קלה שבקלות למצוה חמורה שבחמורות. מצוה קלה שבקלות זה שילוח הקן, ומצוה חמורה שבחמורות זה כיבוד אב ואם, ובשתיהן כתיב והארכת ימים.."

על פי הירושלמי, מצוות שילוח הקן מיוחדת בכך שהיא "קלה" ב"סרגל המאמצים" של המצוות: היא איננה כרוכה בתכנון או במאמץ מוקדם, ואיננה דורשת השקעה כספית, טרחה

ח: מצוות מעקה: החובה לעשות מעקה בעת בנין הבית, והנימוק – "ולא תשים דמים בְּבֵיתְךָ כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ", בונה הבית אחראי על כל מכשול הנלווה לבניה זו, וחייב לתקנו, וכל עוד לא תיקן המכשול עובר בלאו.

ט-יא: איסורי כלאים: שלשה סוגים של איסורי ערבוב בין מינים: פס' ט - בזריעה – איסור כלאי הכרם: "לא תזרע כְּרֶמֶךָ כְּלָאִים", אסור לזרוע כלאים בתוך הכרם (שני מיני תבואה - חיטה ושעורה, ביחד עם הגפן, זהו האיסור מן התורה וחכמים אסרו מינים נוספים), ואם עבר זרע - נאסר היבול בהנאה ("פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֶאֶה

פס' ח: "כי תבנה" המושג הנלמד מהפרשה - "מצוה גוררת מצוה" וביאור הערך שבדבר; למידה מצטברת – המושג "סמיכות פרשיות".

פיסית או מאמץ נפשי. מכאן קל וחומר למצוות הדורשות מאמצים מיוחדים. חז"ל הביאו לדוגמה את מצוות כיבוד הורים כמצווה חמורה הדורשת מאמץ והשקעה. ניתן לשוחח עם התלמידים על דוגמאות נוספות מחייהם למצוות קשות, וללמוד כמה גדול שכן, קל וחומר ממצוות שילוח הקן.

סכנה! מצוות מעקה היא מצוה ספציפית השייכת לבתי מגורים, ולכל גג הנגיש לשימוש, ולדעת הרמב"ם אף מברכים עליה. חז"ל הרחיבו את המצווה לדברים אחרים שיש בהם סכנה, וברמב"ם כתב: "...וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מצות עשה להסירו ולהישמר ממנו ולהיזהר בדבר יפה יפה".

בגמרא (בבא קמא מו.) מובא: "רבי נתן אומר, מנין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו? תלמוד לומר: ולא תשים דמים בביתך". כלומר: אסור לאדם לגרום לנזק וסכנה לציבור וליחיד. (בנושא גידול כלב יש לדון על סוג הכלב, ועל הסידורים הנדרשים למניעת סכנה ובהלה)

ובספר החינוך כתב: "...להסיר המכשולים והנגפים מכל משכנותינו, ועל זה נאמר: "ועשית מעקה לגגך", ובכלל מצוה זו, לבנות ולתקן כל כותל וכל גדר שיהיה מצוי לבוא תקלה ממנו, וזה שהזכיר הכתוב: "לגגך", דבר הכתוב בהווה.."

כדאי לנצל את ההזדמנות לעסוק באחריות לציבור במניעת סכנה, ולחשוב עם התלמידים על מקומות/פעולות שניתן לעשות על מנת לתקן מכשול, או לעורר גורמים שונים לדבר כדי למנוע סכנה ונזק, בכיתה, בבית הספר או בסביבה בכלל.

"פֶּן תִּקְדַּשׁ" בספר ויקרא (יט, יט) נזכרו כבר שלש סוגי הכלאים, ולפיכך נדרשו חכמים ללמוד מה מוסיפה פרשתנו. במקרה של כלאי הכרם המילים המלמדות על הדבר החדש הן: "פֶּן תִּקְדַּשׁ", כלומר – תיאסר, כהקדש. נמצאנו למדים, שיש את כלאי הזרעים הרגילים, שהם זריעה של שני זרעים משני מינים יחד, אך אינם אסורים בהנאה אם עבר זרע. אולם, בפרשתנו זהו סוג שני של כלאים הנקרא "כלאי הכרם", והוא האסור בהנאה אם יהודי עבר זרע. מכיוון שהדרך היא להדלות את הגפנים, ניתן לראות ביהודה ושומרון כפריים המגדלים גידולים מתחת לגפנים, מצ"ב [קישור לתמונה](#) מבית המדרש הגבוה להלכה בהתיישבות.

גם איסור כלאי בהמה איננו חוזר על הנאמר בספר ויקרא. שם האיסור הוא יצירת מין חדש

הַזְרַע" – שתהיה אסורה כל גדילה שתצא
מזריעה זו); פס' י - בחרישה – כלאי בהמה:
"לא תִּהְיֶה בְּשׂוֹר וּבְחֹמֶר יִחְדָּו" וביארו חכמים
שזוהי הדוגמה המצויה, והוא הדין בכל שני
מינים; פס' יא - בלבישה – כלאי בגדים: "לא
תִּלְבַּשׁ שְׁעִטָּנָה צָמֵר וּפְשָׁתִים יִחְדָּו": איסור
לבישה של בגד העשוי מצמר (חוטים הטוויים
מצמר כבשים) ופשתים (חוטים הטוויים מצמח
הפשתן).

יב: מצוות ציצית ("גדילים" – מעשה שרשרות)
נלמדה כבר בפרשת שלח, ונאמרה כאן
בסמיכות למצוות הכלאים ללמד שאע"פ
שהתכלת הוא צמר צבוע וניתן בבגד פשתים.

יג-כח: דיני מוציא שם רע ואונס: חלק זה לא
יילמד מתוך הכתוב בבית הספר היסודי. המורה
יוכל לתאר בקצרה כי הפרק עוסק בענייני
אישות, ובעונשים שונים המוטלים על מי
שחטאו או פגעו בעניינים אלו, כל מעשה על פי
חומרתו. המשך הלימוד - בפרק כג.

פס' יב: "גדלים תעשה
לך" מצוות ציצית היא "אף
מן הכלאים", לכך סמך
הכתוב.

על ידי זיווג בהמות, וכאן הוסיפה התורה ואסרה עשיית מלאכה בשני מינים יחדיו. טעמים
שונים ומעניינים נאמרו באיסור זה, ורבי חזקיה בן מנוח כתב בפירושו "החזקוני": "שהשור
מעלה גרה תמיד ואוכל והחמור אינו מעלה גרה נמצא שזה אוכל וזה מתענה וזהו צער בעלי חיים ד"א
רחמיו של הקב"ה על כל מעשיו ואין כח החמור ככח השור...". ובספר החינוך כתב: "כי מטעמי מצוה
זו, ענין צער בעלי חיים שהוא אסור מן התורה, וידוע שיש למיני הבהמות ולעופות דאגה גדולה לשכון
עם שאינם מיין וכל שכן לעשות עמהן מלאכה... וכל חכם לב מזה יקח מוסר שלא למנות שני אנשים
לעולם בדבר מכל הדברים, שיהיו רחוקים בטבעם ושונים בהנהגתם, כמו צדיק ורשע, והנקלה בנכבד,
שאם הקפידה התורה על הצער שיש בזה לבעלי חיים שאינם בני שכל, כל שכן בבני אדם.."
שעטנז מצוות התורה מקיפות תחומים רבים מחיינו. מצוות שעטנז מוליכה אותנו אל תחום
תעשיית הבגדים. ישנם מקורות שונים להכנת סיבים לשימוש בתעשיית הטקסטיל, ולכל אחד
מהם התכונות שלו. האיסור הוא ללבוש בגד שארוג מצמר ופשתים גם יחד. האיסור לא חל
על צמחים אחרים (כותנה לדוגמה), משי, או סיבים סינתטיים (כמו פוליאסטר). החומרים
מהם עשוי הבגד רשומים על תווית היצרן (לא תמיד בדיוק מוחלט). ישנם מספר מכונים
לבדיקת שעטנז הבקיאים בסוגי האריגים והבגדים שאותם כדאי לבדוק. מצ"ב קישורים
לדרכי טוויית סיבים: [טוויית חוטים מצמח הפשתן](#), [טוויית חוטים מצמר כבשים](#).
חידת שעטנז איזה עוד בגד, מלבד ציצית, עשוי מצמר ופשתים, ומצווה ללבשו? התשובה:
בגדי כהן גדול – אפוד, חושן ואבנט, העשויים "תְּקָלֶת וְאַרְגָּמָן תּוֹלַעַת שָׁנִי" (צמר הצבוע
בצבעים שונים) "וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר" - הוא פשתן, ולדעת הרמב"ם אף אבנט של כהן הדיוט רקום
באותו האופן, ולפיכך "כהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה אפילו במקדש לוקין מפני
האבנט שהוא כלאים, ולא הותרו בו אלא בשעת עבודה..".

א-ט: האסורים לבוא בקהל – הסבר כללי: ישנם אנשים המנועים מחיתון; מהעמים עמון ומואב אין מקבלים כלל גרים להיות חלק מעם ישראל, הנימוק - "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים, ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללה".

י-יט: קדושת מחנה ישראל: הסבר כללי בלבד: בעת היציאה למלחמה נדרשת הקפדה על אופיו של מחנה ישראל, והלוחמים תריכים לפעול מתוך ההכרה "פי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנהך, להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחנהך קדוש". על כן יש הלכות הנוגעות לנקיון המחנה ולטהרתו.

כ-כא: איסור ריבית: איתור השורש החוזר בפסוקים: נ,ש,ך, וביאור האיסור – לקחת מהלווה תוספת כסף מעבר לסכום הקרן של ההלוואה; הדגש המיוחד בפרשתנו הוא "לא תשיך לאחיך", שהיא אזהרה "ללווה, שלא יתן רבית למלווה! (רש"י); האיסור הוא דווקא "לאחיך" ("..שאין הדבר כמו גזל או גניבה שאמרו גזל גוי אסור, אבל הריבית שהוא נעשה לדעת שניהם וברצונם לא נאסר אלא מצד האחוה והחסד, כמו שציווה

כג
(2)

פס' כ: "לא תשיך"
האיסור הכפול – ללווה וללווה

כפויי טובה הפסוקים בפרקנו "סוגרים חשבון" עם מואב ועמון על אירועים שקרו לא מזמן, והם מזמנים אפשרות לדפדף לפרקים שכבר למדנו. בתחילת נאומו סיפר משה על המסע בעבר הירדן המזרחי, ועל הציווי שלא להתגרות בבני מואב ועמון ולהקפיד שלא להתעמת איתם גם במחיר הארכת הדרך (דברים ב ט,יט), ומדוע? כי ארצות אלו ניתנו לעמון ומואב שהם צאצאיו של לוט, אחיינו של אברהם אבינו אשר קיבל נחלה בסמוך לארצו. והנה מה עושים בני בניו? עושים הכל כדי למנוע מעם ישראל להגיע לארצם: הם אינם מושיטים סיוע לעם היעף במדבר, ומלך מואב שוכר את בלעם לקלל אותם (במדבר, פרשת בלק). במעשים אלו איבדו עמים אלו את זכותם להצטרף לעם ישראל.

רות המואביה היא הגיורת המפורסמת ביותר בתולדות ישראל. כיצד מתיישב הדבר עם האמור בפרקנו "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'?" הגמרא (מסכת יבמות עז.) משיבה כי היתה דרשה מקובלת "מבית דינו של שמואל הרמתי: עמוני, ולא עמונית. מואבי, ולא מואבית..". שהרי דרכו של איש לקדם את הכוחות הבאים בגבול, ואין דרכה של אשה לעשות זאת.

על האזהרות המיוחדות בעת היציאה למלחמה כתב רמב"ן: כי הכתוב יזהיר בעת אשר החטא מצוי בו. והידוע במנהגי המחנות היוצאות למלחמה, כי יאכלו כל תועבה, יגזלו ויחמסו ולא יתבוששו אפילו בניאוף וכל נבלה... על כן הזהיר בו הכתוב, ונשמרת מכל דבר רע". האזהרות המיוחדות המבססות את קדושת המחנה נדרשות גם לכבוד השכינה וגם לשמור על ההתנהגות של הלוחמים העומדים באתגרים ערכיים ובנסיונות לא רגילים.

נשך היא מילה המתארת בתורה את הריבית, ובחומש שמות (כב, כד) מבאר רש"י: "ריבית שהוא כנשיכת נחש, שנושך חבורה קטנה ברגלו ואינו מרגיש, ופתאום הוא מבצבץ ונופח עד קדקדו, כך ריבית - אינו מרגיש ואינו ניכר עד שהריבית עולה ומחסרו ממון הרבה..".

התורה אוסרת לנצל את מצוקתו של הלווה להשית עליו ריבית בתמורה להלוואה. אפשר להמחזיז בכיתה את הסיטואציה – הצורך הדחוף של הלווה להלוואה, והאפשרות הנקרית על ידו של המלווה לעשות ריווח. על כל אחד מהם מצווה התורה שלא לעשות את העסקה בריבית.

<p>פרשת הנדרים מופיעה בחומש במדבר (פרק ל). חז"ל לימדו ששם מדובר על נדרי איסור (נדר שלא לעשות מעשים מסוימים או שלא ליהנות מדברים מסוימים) ואילו בפרקנו מדובר על נדרי מצווה, שהן קבלות שאדם מקבל על עצמו לעשות, כגון: להביא קרבן, ודומה לו - לתת צדקה וכדו'. התורה התייחסה בחומרה לענייני נדרים: "...וכי תחדל לנדר לא יהיה בך חטא. מוצא שפתיך תשמר ועשית...". גם בחז"ל ובהלכה ישנו יחס מחמיר מאד לענין הנדרים, וחכמים הורו להתרחק מהם על מנת שלא יכניס אדם עצמו למצב שבו יחלל את דבריו. מכאן אפשר ללמוד על הערך הגדול של המילים היוצאות מן הפה. "מוצא שפתיך – תשמור!"</p> <p>ובספר קהלת (פרק ה' פס' ג ד) הזהיר שלמה המלך ע"ה: "את אשר תידור שלם! טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם", ורבי מאיר אומר: "טוב מזה ומזה שלא תידור כל עיקר". ובשולחן ערוך (יורה דעה, סימן רג) נפסק: "אל תהי רגיל בנדרים" וכן: "צריך ליזהר שלא ידור שום דבר ואפילו צדקה אין טוב לידור, אלא: אם ישנו בידו יתן מיד, ואם לאו לא ידור עד שיהיה לו, ואם פוסקים צדקה (מנהג המקום להתנדב), וצריך לפסוק עמהם, יאמר" "בלי נדר"</p> <p>ענבים, רק היום! המורה יכול לפתוח ב"בשורה טובה" לקהל – קריאת המילים מפס' כה"פ"י תבא בְּכֶרֶם רֶעֶךָ וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כְּנִפְשֶׁךָ שְׂבָעָךְ...". כביכול כל מי שרוצה להיכנס לכרמו של חברו יכול להיכנס ולאכול כאוות נפשו... כמובן, שאי אפשר לבאר את דברי התורה ללא קבלת חכמינו בתורה שבע"פ. אם כן במה מדבר הכתוב? "מפי השמועה למדו, שאין הכתוב מדבר אלא בשכיר. וכי אילו לא שכרו מי התיר לו שיבוא בכרם רעהו או בקמה שלו, שלא מדעתו? (רמב"ם, הלכות שכירות פי"ב ה"א) אם כן, ביאה זו היא בהזמנת הבעלים.</p> <p>תהיה בן אדם טעם המצווה בפס' כה-כו ברור: כאשר הפועל בוצר ענבים, קוטף תפוחים וכדו', אך טבעי הוא שרוצה לטעום מהדברים שבידו, ודרכו של בעל הבית צריכה להיות בטוב לב עם הפועל. מאידך, אסור לפועל לנצל זאת. הרמב"ם עומד על כך שההגינות מחייבת גם את הפועל, שלא לנצל את ההיתר הזה הן משום שאין זה הגון והן משום שאז לא ישכרו אותו בעתיד: "אסור לפועל לאכול אכילה גסה, שנאמר "כנפשך שבעך. יש לו (מותר) לאכול אפילו בדינר אף על פי ששכרו במעה כסף, שנאמר "כנפשך שבעך", אבל מלמדין את האדם שלא יהיה רעבתן...".</p> <p>פרשתנו אמנם עוסקת רק במקרה המסוים של זכות פועל תוך כדי איסוף יבול, אך אפשר</p>	<p>פס' כה: כנפשך כמה שתראה שבעך ולא אכילה גסה</p>	<p>ואהבת לרעך כמוך... (רמב"ן)</p> <p>כ-כד: איסור לאחר את הנדר שנדר להביא לבית ה', אלא: "מוצא שפתיך תשמר ועשיתך" (שלא יעברו שלשה רגלים מאז שנדר, ולא שילם את נדרו, רש"י)</p> <p>כה-כו: זכויות פועל בשעת קטיף או קציר של ענבים או חטים, והוא הדין לכל יבול: המקרה – פועל הבוצר בידיו בכרם בעל הבית הדין איתור הדין, מה מותר ומה אסור: "וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כְּנִפְשֶׁךָ שְׂבָעָךְ" - מותר לאכול כמות קטנה הנלקטת ביד להשבעת הנפש, אך "וְאֵל כְּלִיךָ לֹא תִתֵּן" אסור לקחת כמות גדולה הניתנת לכלי; וכן הקוצר בשדה חברו, ישתמש בחרמש רק לצורך איסוף התבואה לבעל הבית אך אם רצה לאכול שיבולים בשלות ("מלילות", ויכול לקלותן), ישתמש רק בידו – "וְקִטְפָה מְלִילַת בְּיָדְךָ וְחָרְמַשׁ לֹא תִנִּיף עַל קִמַת רֶעֶךָ"</p>	
--	---	--	--

	המצוות					<p>להתרחב ולדון לאור עקרון ההגינות אליו מחנכת התורה הן את המעסיק והן את השכיר, ולדון במקרים שהתלמידים יעלו או שמעו בתקשורת (העסקת בני נוער, שימוש מופרז ברכוש של מעביד וכדו')</p>
	כד (3)	<p>א-ד: "כי יקח איש אשה" לקיחת אשה בישראל נעשית על ידי קידושין (ר' הרחבה), ובמקרה של איבה בין האיש לאשתו הגירושין יכולים להיעשות אך ורק על הגט – "ספר כריתות" (פס' א, ג); אדם יכול להחזיר גרושתו כל עוד לא נישאה לאחר, ואם נישאה לאחר וגירשה אף השני, "לא יוכל בעלה הראשון...לשוב לקחתה" ה: "נקי יהיה לביתו" - פטור חתן ממלחמת הרשות על מנת לשמח את אשתו.</p> <p>ו-ט: מצוות שונות: לא יילמד בהעמקה (לשיקול דעת המורה האם להזכירן) איסור נטילת חפץ שמשמשים בו להכנת יום-יומית של אוכל, בתור משכון (ו), איסור מיוחד על המעשה החמור של מכירה של אדם לעבד (ז); החובה לשמור את דיני הצרעת (ח-ט)</p> <p>י-ג: דיני משכון: מצוות החלות על מלווה התובע את חובו: 1. "לא תבא אל ביתו לעבט עבטו" – שלא יבוא לדין לקחת משכון בכח הזרוע, אלא רק הלווה מרצונו "יוציא אליך את העבט" (ואם לא מוציא – יתבענו בדין וכתב בעל ספר</p>		<p>"כי יקח איש אשה" מילים אלו פותחות את פס' א ואת פס' ה, וכן מופיעות בפרק כ"ב (פס' ג). חז"ל לימדו שבמילים אלו משה לימד את בני ישראל דבר חדש שלא היה קודם מתן תורה, והוא סדר הנישואין בישראל על ידי חופה וקידושין: "...קודם מתן תורה, היה אדם פוגע אישה בשוק אם רצה הוא והיא לישא אותה מכניסה לביתו...כיון שניתנה תורה, נצטוו ישראל לישא אישה...תחילה בפני עדים, ואחר כך תהיה לו לאישה, שנאמר "כי יקח איש אשה..." (רמב"ם, הלכות אישות פרק א הלכה א). פרשתנו היא המקור גם להלכות הגירושין, שהוא על ידי גט המכונה בכתוב "ספר כריתת". במשנה ובתלמוד, יש שתי מסכתות גדולות העוסקות בדינים הללו בפירוט: מסכת קידושין ומסכת גיטין.</p> <p>האזכור של נושא הגירושין בכיתה הוא דבר רגיש המחייב התייחסות. לא תמיד בני זוג מסתדרים, ופעמים אף משקיעים מאמצים רבים לפשר ולגשר ולא עולה בידם. התורה מאפשרת את הגירושין כאשר יש צורך, ויש אף מצווה להסדיר זאת על ידי גט. עם זאת, זהו דבר קשה, ואזכורו יכול לעורר רגשות שונים אצל חלק מהתלמידות והתלמידים. מומלץ להתיעץ עם יועצת בית הספר לקראת שיעור זה.</p> <p>"לא יוכל בעלה הראשון...לשוב לקחתה" בפירוש פרשה זו כתב הרמב"ן: "וטעם הלאו הזה כדי שלא יחליפו נשותיהן זה לזה: יכתוב לה גט בערב, ובבוקר היא שבה אליו, וזה טעם ולא תחטיא את הארץ, כי זה סבה לחטאים גדולים"</p> <p>שימוש בתרגום אונקלוס רש"י מביא את תרגום אונקלוס על הפסוק "ושמח את אשתו אשר לקח - ותרגומו ויחדי ית אתתיה", כלומר –שעל החתן לשמח את אשתו (כפי המשמעות שאנו מבינים) אך, כותב רש"י, המתרגם "ושמח עם אשתו" – טועה בתרגום הנכון של הפסוק. אם כך, יוצא מהתרגום הנכון של המילים שלא מדובר רק בתיאור מצב שבעבורו נפטר החתן מהציאה למלחמה אלא שהתורה הטילה עליו מצווה חיובית – לשמח את אשתו. הכיתה יכולה לתת לחתן הטרי רעיונות אשר יסייעו לו לעמוד במשימה..</p>	<p>פס' ט: "זכור את אשר עשה" ערך שמירת הלשון</p>	

<p>הסגנון של פרשת המשכון קשה, והמורה יכול לתווך חלק מהדברים ברמת התוכן ולא בביאור מילה מילה, כגון המקרה בפס' י שפירושו - "כאשר אתה בא לגבות את חובך". ברם, ראוי לשים לב למילה החוזרת על עצמה חמש פעמים: "עָבֹט", שפירושו משכון - חפץ הניתן ביד המלווה להבטיח את השבת החוב. זוהי נקודת המוצא לדיני הפרשה: זכותו של המלווה לפעול להחזרת החוב, וזכותו לקחת משכון. ברם, גם בסיטואציה זו עליו לנהוג ברגישות - לשמור על כבודו של הלווה, וכן שלא להותירו ללא יכולת בסיסית (לכאן אפשר לצרף גם את פסוק ו לעיל). בימי קדם היו אנשים רבים שהיו חסרי כל, והיו לבושים בבגד אחד כל ימות השבוע-כל ימיהם. לכסות, כמו לכל משכון פיסי אחר, היתה משמעות רבה. כיום בשוק הפיננסי כבר לא מעבירים פיסיית משכון מיד ליד אלא חותמים על שעבוד המתיר למלווה (בדרך כלל בנק..) ליטול את החפץ אם לא יפרע החוב (שעבוד של רכב או של בית בהלוואות גדולות)</p> <p>אבל, זה שלי!! העקרון של המצווה בפס' י ראוי להדגשה. הלא המלווה צודק! הכסף שלו והלווה אינו מחזיר! אם כך, האם לא יעשה כל שביכולתו להשיב את המגיע לו? ולמה לא ייכנס לביתו של הלווה ופשוט יקח משהו ממנו? והתורה אומרת: "לא תבא!" העולם אינו הפקר. גם אם הצדק איתך זה לא מתיר לך לעשות הכל! יש בית דין. מעבר לכך, לפעמים הדין איננו הערוץ היחיד. ייתכן והלווה הוא עני אשר אין לו דבר להשיב וגם בזה צריך להתחשב.</p> <p>המתנה החסרה ארבע מתנות עניים נזכרים בויקרא פרק יט: לקט ופאה – בשדה, עוללות ופרט – בכרם. בפרשתנו מתווספת מתנה נוספת: השכחה, בפס' יט, ויש להתמקד בה (וכן נזכרת פאת האילן) זוהי מצווה מיוחדת מאד הנעשית בהיסח הדעת (ר' רש"י)</p>	<p>פס' טו: "ואליו הוא נושא את נפשו" אין המעסיק יכול להתעלם מהחשיבות של השכר מנקודת מבטו של הלווה אשר בשעת הצורך אף מסתכן בעבורו.</p> <p>פס' יז: "לא תטה" - שאלת הכפילות מתוך ההשוואה לתחילת פרשת שופטים; תשובת רש"י והמושג "לעבור עליו בשני לאוין"</p> <p>פס' יז: לא תטה משפט גר יתום האזהרה הנוספת ביחס לחלש – העני או הגר, המושג "לעבור עליו בשני לאוין"</p> <p>פס' יט: "למען יברכך" – הלימוד המיוחד במצוות שכחה שנעשית שלא במתכוון</p> <p>פס' כ: "לא תפאר" - הסבר המילה/המצווה</p>	<p>החינוך, מצוה תקפה: "שלא יהו בני אדם כהפקר וירבה החמס בארץ, שהגדול יהיה בולע הקטן וימשכן אותו בזרוע מבלי פחד) 2. "וְאִם אִישׁ עֲנִי הוּא - לֹא תִשָּׁכַב בְּעֵבְטוֹ" – שלא יחזיק המלווה משכון שהוא צורך בסיסי של הלווה, כגון כסות כאשר יש לו רק אחת; החתימה - "וְלֶךְ תִּהְיֶה צְדָקָה לְפָנָי ה' אֱ-לֹהֶיךָ"</p> <p>יד-טו: האיסור על בעל הבית לעשוק (לעכב אצלו) שכר שכיר אלא "בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ"; "איש בחטאו ימתו" (רש"י – בעדות); היחס לגר ולא למנה</p> <p>יז-כא: איסור הטיית משפט גר יתום; מתנות עניים: חובת הדאגה לעניים והשאת מתנות מיבול החיטה, הזית והכרם; מצווה חדשה - השכחה (פס' יט)</p>	
<p>מלקות על מספר סוגי מצוות ל"ת ישנו חיוב מלקות מדין תורה. פרשה זו יכולה להיות מורכבת להוראה מכמה פנים. להלן מספר הרחבות, וכל מורה יעסוק בה ע"פ שיקול דעתו:</p>		<p>א-ג: הסבר כללי: על מספר סוגי מצוות לא תעשה ישנו חיוב מלקות מדין תורה, ולימדה</p>	

<p>1. "אֲרָבָעִים יָכְנוּ" פרשת המלקות, ונושא הענישה בכלל, יכולה ליצור רושם מוטעה אם אין מבהירים את תנאי הקיום שלהם בפועל: 1. העבירה נעשית במזיד 2. שני עדים כשרים ימסרו עדות על כך בבית דין 2. העדים היתרו בעושה העבירה בשעת מעשה, שידלו אותו לפרוש הימנה והבהירו לו את העונש עליה ("פרוש! או: אל תעשה! שזו עבירה היא, וחייבין עליה מיתת בית דין, או מלקות") 4. מוכח כי עושה העבירה הבין את ההתראה 5. עושה העבירה התריס כנגד המתרים בסמיכות מיידית להתראה - "אף על פי כן! על מנת כן אני עושה!". רק אם נתקיימו התנאים הללו, וחייבו בית הדין את עובר העבירה, חל עליו דין מלקות מדין תורה, ואין מלקים אותו עד שיאמרו את בריאות גופו וחוסנו שלא להביאו לידי סכנה.</p> <p>יוצא, אם כן, שעל עברות רבות יש חיוב מלקות, אולם בפועל, בגלל ריבוי התנאים ההלכתיים, כמעט ולא ייתכן מקרה בו חוטא ייענש במלקות. מכך אנו למדים שני דברים, ראשית - החיוב העקרוני בעונש מלמדנו על חומרת החטאים האלו בעיני ה', שנית - מידת הרחמים של ה' מצמצמת כמעט לגמרי ענישה גופנית קשה</p> <p>2. "לא יסיף" דווקא מפרשה זו ניתן ללמוד עד כמה צריך להיזהר בהכאה. הנה, כמה מזהירה התורה על אדם שחטא במזיד ובהתרסה ונתחייב הכאה בבית הדין, ואעפ"כ אסור להוסיף על מכתו ויש להיזהר בכבודו. רש"י לימד כאן פעמיים על הענין: <u>בד"ה "לא יוסיף"</u> – מכאן אזהרה למכה את חברו" ואפשר להביא מדברי השולחן ערוך בענין (חו"מ, סימן תכ): "אסור לאדם להכות חבירו ואם הכהו עובר בלאו שנא' "פן יוסיף", ואם הקפידה תורה בהכאת רשע שלא להכותו יותר על רשעו, קל וחומר בהכאת צדיק! והמרים יד על חבירו להכותו, אפילו שלא הכהו נקרא רשע", וכן ברש"י ד"ה "ונקלה אחיך" – "משלקה - קראו אחיך" שמשעה שקיבל האדם את עונשו הרי הוא כאחיק לכל דבר ויש להקפיד בכבודו.</p> <p>3. 40 או 39 לשיקול דעת המורה להביא את דרשת רבותינו המפורסמת (בבלי, מסכת מכות כב.) שמנין המלקות המקסימלי הוא 39, ודרשו את המילה "במספר" - שהוא המספר הסמוך ל40" זוהי דוגמה חדה לפירושי רבותינו הנראים רחוקים ואף סותרים את פשוטו של מקרא, אולם אלו קבלות שקיבלו רבותינו, ובכל מקום הדבר מתבאר במקומו ולפי</p>	<p>פס' ג: "לא יוסיף" - אזהרה למכה את חברו</p> <p>פס' ג: "ונקלה אחיך" – "משלקה - קראו אחיך"</p>	<p>תורה כי על שליח בית הדין להיזהר שלא להוסיף להעניש ולצער את עושה העבירה מעבר למה שנתחייב, אלא "כְּדִי רְשָׁעוֹ בְּמִסְפָּר. לא יוסיף...פן יוסיף להכותו על אלה מכה רבה ונקלה אחיך לעיניך".</p> <p>ד: "אסור" לא תחסם שור בדישו" – אסור לחסום את פי הבהמה בזמם ולמנוע ממנה לאכול את הדבר שבו היא עושה מלאכה.</p> <p>ה-: מצוות ייבום – הסבר כללי של המושגים: "ייבום" – כאשר מת אדם ללא בנים מצוה על אחיו לשאת את האשה האלמנה וכך הילדים שיוולדו ימשיכו גם את שמו של האח המת, "חליצה" – כאשר מסרב האח לייבם את אשת אחיו (ובהתקיים תנאים מסוימים על פי ההלכה), נעשה טקס חליצה, בו ניגשת האשה אל האח "וְחִלְצָה נָעֻלָּו מֵעַל רַגְלוֹ וְרָקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כִּכָּהֵן יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו"</p> <p>יא-יב: תשלומי בשת – הסבר כללי: התשלום החמישי מ"תשלומי נזק" (המנויים בפרשת משפטים) שחייבים בו כאשר יש בושה בהכאה.</p>	<p>כה (2-3)</p>
--	--	---	---------------------

יג-טו: יושר במסחר: איתור המצוות בפרשיה:
שלא להחזיק ("בְּכִסְףְּךָ, בְּבִיתְךָ") במידות
ובמשקולות שאינן מכוונות, כדי להרחיק מאיתנו
את הרמיה במסחר, אלא להקפיד על מסחר
הוגן בשוק: "אָבֵן שְׁלֵמָה וְצֶדֶק יְהִי לָךְ, אֵיפֹה
שְׁלֵמָה וְצֶדֶק יְהִי לָךְ לְמַעַן, יֵאָרִיכוּ יְמֶיךָ עַל
הָאָדָמָה, אֲשֶׁר ה' אֱ-לֹהֶיךָ נָתַן לָךְ"

יז-יט: זכירת מעשה עמלק – המצווה לזכור את
מעשה עמלק אשר מיהר לתקוף את עם ישראל
בעת חולשתו כדי להשמידו; מצוות מחיית
עמלק לאחר ירושת ארץ ישראל וההתבססות
בה.

פס' יח "אשר קרך"
פירוש הראשון - לשון
מקרה ופירוש שלישי - על
דרך ה"משל לאמבטי
רותחת"

הענין, ולדעת הרמב"ם כאן מניין המלקות מן התורה הוא ארבעים שלמות, ורבנן תקנו
למנות ל"ט, כי חששו פן יוסיף ויעבור על "לא יוסיף להכות", ועשו סיג לתורה.
הדישה היא פעולה הנעשית לאחר הקציר כדי להפריד את הגרגירים מהמוץ. פעולה זו היתה
נעשית באמצעות דריסה של שוורים על גבי התבואה, וכן באמצעות מורג - לוח עם יתדות
ברזל - אשר היה קשור לבהמה. כאשר השור עושה בתבואה ופיו חסום, הרי הוא משתוקק
לאכול מהגרגירים ואינו יכול.
חידת התמצאות אפשר לשאול היכן למדנו בתנ"ך על מקרים שבהם קרוב משפחה נדרש
למעשה ייבום? (מעשה יהודה ותמר, עם ער אונן ושלה, בראשית פרק לח, וכן מעשה בועז
ורות, מגילת רות פרק ד)
לא תחסם שור בדישו כתב בעל ס' החינוך בטעם הדבר שהוא להתנהג בחסד ובחמלה עם
בעלי החיים, ומתוך כך מרגיל האדם עצמו בחמלה. ניתן לקשר למצוות נוספות שעניינן
התנהגות רחמנית לבעלי חיים (כגון מצוות פריקה, שמות כג, ה; חובת ההאכלה לבהמתו
לפני אנשי ביתו וכיו"ב) ולדון בדוגמאות בהן נפגשים עם צער בעלי חיים; אפשר להתרחב
מעט מתוך עולם ההלכה - מותר להשתמש בבעלי חיים, שהוא לצורך האדם אך אסור
לצערם שלא לצורך ואסור לנהוג בהן באכזריות.
בושת כדאי להסב את תשומת הלב לכך שהתורה רואה בבושה נזק, ומכאן עלינו ללמוד את
חשיבות הזהירות בכבוד הזולת גם כאשר לכאורה אין נזק ממשי. ניתן להמחיש באמצעות
דוגמאות שיעלו התלמידים.
בענייני השקילה והמסחר בשוק - יש להשתמש בהמחשות לכלים ולמידות הנזכרים בפרשה
על מנת להבין את האיסור. מכאן נוכל לדון בעקרון החינוכי ובדוגמאות נוספות של
ההתנהגות ביושר בעת המסחר. ניתן להוסיף ולקשר לחיי התלמידים - כיצד יכול להתבטא
בימינו- במציאות הממוחשבת, פרסום מטעה וכדו'.
פרשת זכור נקראת ב"שבת זכור", השבת שלפני פורים, וחכמים למדו שמצווה זו של זכירת

<p>מעשה עמלק היא חובה, על כן מתכנסים כל הציבור אנשים נשים וילדים בוגרים לשמיעת קריאה זו. ובפורים עצמו המנהג להכות את המן על מנת למחות את שמו וזכרו. כדאי להביא לכיתה רעדן כדי להיכנס לאוירה.</p>		
<p>לסיכום הפרשה נוכל להכין תמונות, או מילים המייצגות תחומים שונים בחיינו, ולבקש מהתלמידים לשייך אלו מצוות קשורות בהן. כך נראה כי המצוות - מצוות עשה ומצוות לא תעשה כאחד - נוגעות לכל תחום בחיינו ומעצבות את התנהגותנו היום-יומית</p> <p>"מהו 'פי ל'ית חן הם לראשך'?" אמר רבי פנחס בר חמא: לכל מקום שתלך - המצוות מלוות אותך! "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך", אם עשית לך דלת המצוות מלוות אותך, שנאמר: "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך" אם לבשת כלים חדשים המצוות מלוות אותך, שנאמר: "לא תלבש שעטנז". אם הלכת לגלח המצוות מלוות אותך, שנאמר: "לא תקפו פאת ראשכם", ואם היה לך שדה והלכת לחרוש בתוכה המצוות מלוות אותך שנאמר: "לא תחרש בשור ובחמר יחדו". ואם זרעת אותה, המצוות מלוות אותך שנאמר: "לא תזרע כרמך פלאים". ואם קצרת אותה, המצוות מלוות אותך שנאמר: "כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר בשדה". אמר הקב"ה אפילו לא היית עוסק בדבר אלא מהלך בדרך המצוות מלוות אותך מנין שנאמר: "כי יקרא קן צפור לפניה..". (מדרש רבה דברים, פרשה ו)</p>		